

Rättsligt ställningstagande om undantag från tillgänglighetskraven för e-böcker på grund av oproportionerligt stor börda

Ärendenummer

MTM-H 2026/8

Beslutsdatum

2026-01-12

Myndigheten för tillgängliga mediers ställningstagande

Aktörer som vill åberopa undantag enligt 7 § 2 p. lagen (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet (LPTT) ska göra bedömningen av om det finns förutsättningar för undantag separat för varje enskild e-bok.

Underrättelsen till Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) om undantag för en e-bok bör inkludera samtliga tillgänglighetskrav som aktören vill åberopa undantag från för den specifika e-boken.

Frågeställning och behovet av ett rättsligt ställningstagande

I MTM:s verksamhet har det uppkommit ett behov av att klargöra vissa frågor kring tillämpningen av undantaget på grund av oproportionerligt stor börda i 7 § 2 p. LPTT i förhållande till tjänster i form av tillhandahållande av e-böcker.

Frågan rör om en ekonomisk aktör kan åberopa detta undantag för en hel kategori av e-böcker, eller om undantaget måste åberopas separat för varje enskild e-bok.

Gällande rätt m.m.

Sverige har implementerat Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster. (tillgänglighetsdirektivet). Tillgänglighetsdirektivet har implementerats genom LPTT, förordningen (2023:676) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet (FPTT) och genom myndighetsspecifika föreskrifter. MTM har utfärdat föreskrifterna [KRFS 2025:1 Myndigheten för tillgängliga mediers föreskrifter om kompletterande tillgänglighetskrav för tjänster som utgör tillhandahållande av e-böcker](#).

MTM ska, enligt 30 § FPTT, utöva tillsyn över tjänster som utgör tillhandahållande av e-böcker i enlighet med 4 § 1 st. 6 p. LPTT.

E-bok definieras enligt 2 § LPTT som "tjänst som innefattar ett tillhandahållande av digitala filer som innehåller en elektronisk version av en bok som mestadels finns som text eller i grafisk form".

Alla produkter och tjänster som omfattas av LPTT ska enligt 6 § samma lag uppfylla vissa tillgänglighetskrav innan de får släppas ut respektive

tillhandahållas på marknaden. Lagen medger dock vissa undantag från tillgänglighetskraven. Ett sådant undantag är att ett tillgänglighetskrav inte gäller om det medför en oproportionerligt stor börda för den berörda ekonomiska aktören (7 § 2 p. LPTT). Om den ekonomiska aktören har tagit emot externa medel i syfte att göra den berörda produkten eller tjänsten mer tillgänglig kan undantaget inte göras gällande.

Om en ekonomisk aktör bedömer att ett tillgänglighetskrav inte gäller enligt 7 § LPTT, ska aktören på ett lämpligt sätt dokumentera och spara sin bedömning tillsammans med en motivering av sitt ställningstagande. Aktören ska också underrätta tillsynsmyndigheten om att undantag med stöd av 7 § åberopas (8 § LPTT).

De kriterier som aktören ska utgå från i sin bedömning av om ett tillgänglighetskrav medför en oproportionerligt stor börda framgår av 8 § FPTT. Därutöver har Post- och telestyrelsens (PTS) meddelat närmare föreskrifter om kriterier för den ekonomiska aktörens bedömning när det gäller oproportionerligt stor börda (PTSFS 2024:7 Post- och telestyrelsens föreskrifter om kriterier för bedömning av när ett tillgänglighetskrav inte ska gälla på grund av att det medför en oproportionerligt stor börda).

Det kan noteras att enbart PTS har bemyndigats att meddela närmare föreskrifter om kriterier för ekonomiska aktörers bedömning när det gäller oproportionerligt stor börda. MTM ska således tillämpa föreskrifter meddelade av PTS. Det saknas i denna del produktspecifik reglering för de olika typer av produkter och tjänster som omfattas av LPTT.

Bedömning

Det är aktörerna själva som inledningsvis ska göra en bedömning av om det innebär en oproportionerligt stor börda att uppfylla ett tillgänglighetskrav, utifrån kriterierna i 8 § FPTT samt 3 och 4 §§ PTSFS 2024:7. Om en aktör anser att kriterierna är uppfyllda ska denne underrätta tillsynsmyndigheten om att den åberopar undantaget enligt 7 § 2 p. LPTT.

Syftet med undantaget för oproportionerligt stor börda är att ta hänsyn till små och medelstora företags förutsättningar att uppfylla tillgänglighetskraven (se skäl 65 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet).

Undantag från att uppfylla kraven bör dock inte gå utöver vad som är absolut nödvändigt i förhållande till den berörda särskilda produkten eller tjänsten i varje enskilt fall (se skäl 66 i ingressen till tillgänglighetsdirektivet). Detta talar enligt MTM för att undantaget ska åberopas med försiktighet och med välgrundade motiveringar snarare än generella överväganden.

I förarbetena till LPTT förtydligas det vidare, med hänvisning till skäl 66, att en bedömning av om undantaget för oproportionerligt stor börda är tillämpligt måste göras i det enskilda fallet. Aktören ska väga den uppkomna bördan för att uppfylla ett tillgänglighetskrav mot de fördelar som personer med funktionsnedsättning skulle ha av att det aktuella tillgänglighetskravet efterlevs (se prop. 2022/23:42 s. 156). Därutöver framgår av 7 § LPTT att aktörerna ska utvärdera undantaget utifrån varje enskilt tillgänglighetskrav.

Av LPTT:s definition av tjänsten "e-bok" framgår att det avser "en elektronisk version av en bok". Varje elektronisk version av en bok är alltså en tjänst. Bedömningen av kraven ska enligt skäl 66 till tillgänglighetsdirektivet göras i förhållande till den berörda särskilda tjänsten. Det står enligt MTM därför klart att undantaget för oproportionerligt stor börda ska analyseras och åberopas separat för varje enskild e-bok snarare än för en kategori av e-böcker. Det faktum att undantagsbedömningen enligt skäl 66 till tillgänglighetsdirektivet ska göras i "varje enskilt fall" styrker enligt MTM ytterligare den slutsatsen. Det skulle enligt MTM dessutom bli svårt att göra en grundlig utvärdering och dokumentation av om det medför en oproportionerligt stor börda att uppfylla ett tillgänglighetskrav för en hel kategori av e-böcker. Olika tillgänglighetskrav kan innebära större eller mindre börda för olika titlar inom samma kategori.

MTM har även noterat hur vissa andra medlemsländer har hanterat frågeställningen utifrån direktivet. Den danska tillsynsmyndigheten (Erhvervsstyrelsen) specificerar tydligt att aktörerna ska göra bedömningen av om undantag är aktuellt för varje enskild e-bok, dvs. varje titel.¹ Finlands tillsynsmyndighet (Liikenne- ja viestintävirasto Traficom) har inte varit lika tydliga i sin externa information, men uttrycker sig i singular i sitt formulär för inrapportering av åberopande av undantag.²

Det kan vara aktuellt att göra undantag från flera olika tillgänglighetskrav för en och samma e-bok. För att underlätta för både marknadens aktörer och MTM bör underrättelsen för en e-bok inkludera samtliga krav som aktören vill åberopa undantag från. En underrättelse om undantag från vissa krav hindrar dock inte att en aktör senare uppdaterar sin underrättelse med ytterligare undantag från tillgänglighetskrav gällande samma e-bok.

Detta rättsliga ställningstagande har beslutats av chefsjuristen Nina Stierna efter föredragning av tillsynsansvariga Neila Dacklin Gaied.

¹ Erhvervsstyrelsen, "Tilgængelighed for e-bøger", Sikkerhedsstyrelsen, <https://www.sik.dk/erhverv/tilgaengelighed-produkter-og-tjenester/vejledninger/tilgaengelighed-e-boeger>, (Hämtad den 7 januari 2026)

² Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, "Anmälan om brister och undantagsgrunder i tjänster och produkter", Saavutettavuusvaatimukset, <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/sv/kraven-i-lagen-om-digitala-tjanster/skyldighet-att-anmala-brister-och-undantagsgrunder/anmalan-om>, (Hämtad den 8 januari 2026)